

*Галина Крохмальна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВНЗ

*«І всі мови
слов'янського люду
– всі знаєте.
А свої – дасть бі...
Колись будем і по-своєму глаголать...»
Тарас Шевченко*

У насиченому соціальними подіями сучасному інформаційному суспільстві проблема комунікації стала однією із найважливіших. Особливо це стосується освітньої сфери, яка має забезпечити підготовку людини до життя у динамічно мінливому, агресивно налаштованому, «цифровому» світі. Мовна вправність, яку означають терміном *комунікативна компетенція*, – важлива умова кваліфікації педагога. Педагог не повинен володіти комунікативними вміннями на рівні письменника, але й нехтувати важливістю вміння висловлювати думку, адекватно реагувати на реакцію співрозмовника чи групи слухачів – не можна. Професійний обов'язок учителя не лише удосконалювати свій фах, а й наполегливо удосконалювати мовну культуру професійного спілкування. Комунікативна діяльність педагога - це процес постійного аналізу і динамічного вивчення, реакції на навчальну комунікацію, моніторинг свого оточення, активна діяльність щодо оцінки ситуації, контроль за реакцією адресата, вивчення і реагування на зворотній зв'язок, за потреби – відповідна стимуляційно-заохочувальна діяльність щодо якості та кількості комунікативного процесу. [3, с. 3]

Комунікація, як відомо, є двостороннім потоком інформації. У ньому важливі якість передавання інформації, її повнота, зміст, форма, що дає змогу не лише оперативно і правильно сформулювати уявлення про відповідну проблему, а й обрати партнерів, розробити її стратегію і тактику, визначити адекватні методи і засоби реалізації конкретних цілей. Ефективність комунікації залежить від зрозумілості, доступності інформації. [1, с. 19]

Введення нових термінологічних понять педагогіки в активний лексичний обіг є особливо актуальним в період усебічного реформування системи освіти, в умовах вільного доступу користувачів до зарубіжних джерел інформації. 2017 рік в освіті минув «під знаком» імплементації нового закону про освіту, який уже набрав чинності. Закон реформує шкільну освіту і безпосередньо стосується життєвих інтересів мільйонів громадян України, серед них - учителі, школярі та їхні батьки. Цей документ активно обговорюють на телевізійних каналах, у суспільних мережах, різних конференціях, науково-методичних семінарах, зібраннях, «кластерах», «панелях». Перебудова загальної та професійної школи, нові державні стандарти освіти, організація нових видів і типів освітніх установ значно збагачують науку новими поняттями, посилюють потребу щодо систематизації та оновлення чинної педагогічної терміносистеми.

У сьогоднішніх дискусіях активно експлуатують запозичення, які часто, на нашу думку, необґрунтовано вживають у педагогічному мовленні. Такі «чужі слова» не просто переважають у мовленні сучасних педагогів, а просто витісняють власне українську мову. Чи є підстави для вживання такої кількості запозичень? Чи справді легше використовувати для позначення поняття іншомовне, а не рідне слово?

На питання функціонування запозичень у мові науковці мають різні погляди. І.Франко стверджував: учений, викладаючи нам здобутки науки, мусить послуговуватися мовою, і то не якоюсь абстрактною, а тою звичайною, витвореною історично, привичною для нас. А се значить, що коли він говорить або коли ви читаєте його виклад, то без огляду на його і на вашу волю самі його слова викликають у вашій уяві величезні ряди образів, не раз зовсім відмінних від тих, які бажав викликати в вас автор. Ті побічні образи забирають значну часть вашої духової енергії, спроваджують утому, наводять нудьгу; річ талановитого писателя викликувати якнайменше таких побічних виображень, якнайменше розсівати увагу читача, концентруючи її на головній течії аргументації. Значить, те, що ми назвали поетичною сугестією, є почасти і в науковій сугестії; чим докладніша, доказніша має бути наука, тим сильніше мусить учений боротися з сею поетичною сугестією, отже, поперед усього з

мовою, — відси йде, напр., коничність витворювати наукову термінологію, звичайно, дику, варварську в очах філолога, або звичай уживати для такої термінології чужих слів, відірваних від живого зв'язку тої мови, в яку їх вплетено, — на те, щоби не збуджували ніяких побічних образів в уяві. [6, с. 5-119].

I. Кочан зазначає, що не слід протиставляти інтернаціональні та національні елементи в будь-якій мові, тому що інтернаціональне є складовою частиною національного. Більш того, інтернаціоналізація лексики є одним із шляхів розвитку кожної національної мови. Наявність інтернаціонального елемента в будь-якому вигляді (у слові чи його частині) значно полегшує спілкування між носіями різних мов. Наукова термінологія кожної мови є явищем національним за своїми витоками, але часто інтернаціональним за сферою вживання. [2, с. 271]

Науковці-філологи обережно ставляться до запозичень, закликаючи ретельніше вивчати свою мову і таким чином підбирати українські відповідники до «швидких запозичень» сучасних педагогічних понять. На освітніх «кластерах» сьогодні оперують свіжоствореними варваризмами на кшталт: *консюмер, івент, едвайзер, гештег, ментор* і ін., які вже стали активною лексикою у мовленні сучасних реформаторів освіти. Та чи здатне таке «безглузде мовлення, що справляє солідне враження» [5, с. 19] змінити освіту на краще? В. Пілецький зауважує, що практика доводить – найкраще людина сприймає інформацію і творить нові знання засобами рідної мови. Звідси і сучасні проблеми використання в науковому стилі тих мовних засобів української мови, які зберігають національну своєрідність мови і водночас є важливими текстотворчими одиницями сучасного наукового тексту [4, с. 29]. Тому, педагогічна комунікація, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, потребує особливої уваги у вищих навчальних закладах. Адже, чим вправніша і досвідченіша людини в мові, тим ясніше і точніше вона здатна передати потрібний зміст, найрізноманітніші переходи думки. Грамотна людина легко орієнтується в потоці фахової інформації, їй легше поповнювати запас знань і ділитися ними з іншими [5, с. 15].

Якими б актуальними і «гостро необхідними» не були слова-запозичення, педагог повинен усвідомлювати небезпеку їх руйнівного впливу на мовну свідомість, а тому слід бути обережними із занадто частим слововживанням іншомовних неологізмів, підтримувати «гігієну» індивідуального мовлення, пам'ятаючи про кращі зразки педагогічної комунікації, які побудовані на фундаменті рідного слова.

Список використаної літератури

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика : монографія / Н. П. Волкова. – Д. : Вид-во ДНУ, 2005. – 304 с. С.19
2. Кочан І. М. Проблема національного і запозиченого в термінології / І. М. Кочан // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. - 2012. - № 1. - С. 268-272. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2012_1_56
3. Крохмальна Г. І. Сучасні тенденції навчальної комунікації вчителя початкової школи. / Г. Крохмальна // Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності : Матеріали теоретико-практичного семінару, 20 січня 2017р. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. – С. 104-107.
4. Пілецький В. Мовна специфіка українського терміна / Володимир Пілецький // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2005. – № 538. – С. 25–32.
5. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627с. С.19
6. Франко І. Із секретів поетичної творчості / І. Франко // Твори в 50-ти тт. – Т. 31. К: Наук. Думка, 1981 – С. 5-119.